

Նութեան ամէն մի տաղը բաղկացած է երկու փոքրիկ և առանձին տողերից, մէկը եօթը վանկանի, միւսն ուժը վանկանի . այսպէսով սպառում է՝

Անիք եղաւ, որ մի անգամ
Ազեւորեց Պրօակերգն ինձ.

Դրա հետեւամբն էլ այն է լինում, որ ևօթը
վանկանի տողը ամէն մի քայլափոխում շատ-
պիշտում է, թեմեւացնում տպաւորութիւնը,
որովհեաւ չափի թողած ազդեցութիւնը
կախուած տողի ամոռողջութեան ունեցած վան-
կերի թուրց, ո՛չ, այլ հասածների երկարու-
թեան եւ կարծութեան խնդրից :

Արգ՝ եթի Պ. Անտոռսեանի տամնը հինգ վաղոկե-
րից բաղկացած տողերը, փոխանակ չորսի երեք
հատած միայն ունենալին, ապա շատ աւելի
ծանրակշիռ կը դառնար ապաւորութիւնը, քանի
որ մէջտեղից կը վերանար վերջին հատած կազ-
մող երեք գանկը եւ կ'ստանայինք համար 5+5+5.
Ինչպէս էլ որ լսենք, ամէն մի հինգը, առան-
ձին վերցրած իսկ, արդէն լուրջ է եւ պատմո-
ղական ստանաւորի յարմար :

Ասածիս աւելի համոզուելու համար՝ վերցնենք մի քանի տող այս նոր թարգմանութիւնից. օրինակի համար, եթէ Աբրամն ու Դորոթէան թեւ թեւ տուն են վերադառնամ մերժայուսն .

«Φρέσκιας ἐξίν οὐρωπα μάνητοι περιβάλλει τὸ γένος αὐτὸν γένος,
οἵτινες θαυμάζουσι τὴν αιδήσθρην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος, οὐανάριαν
αὐτοῖς τερπτίνια φορεῖ τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος.
Ανθρακοῦ φέρειαν θυντήρας πατέρων τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος.
Αξέρωνται δέ τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος. — Οὐανάριαν γένος φιλοτρόποις τερπτίνια
αιδήσθρην τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος — .
Αντηράς τερπτίνια δημιουργός τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος,
οἵτινες θαυμάζουσι τὴν αιδήσθρην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος τοιαύτην τοιαύτην μηρύκαιαν γένος.

Այս միեւնոյն կտորը փորձեմ նորից թարգ-
մանել , այլ չափով եւ առանց շեղուելու բնա-
զրից . տեսնենք տպաւորութիւնը չի՞ ներդաշ-
նակեած ուղղագիծ իմաստին ,

Սակայն Պ. Պետրոսիանին թարգմանութիւնը,
հակառակ այդ բացառիկ թիկութիւննց, ունի
ներքին շատ լաւ արժանիքներ . զբանցից ամե-
նամեծն այն է, որ աշխատած է հարազատ մնայ-
քնաղբին . ապա՝ մաքուր հայերէնով է թարգ-
մանուած, մի քան, որ այնչափ հազուագէպ է
մեզանուում : Արժէք, որ այս գրքոյնը տարած-
ուէր հայ ժողովրդի բոլոր խաւերբումն անփառիք-
թէւն գրքոյնի ձևուք քիչ տգեղ լինէք, բայց
գինն էլ սուզ չէ :

Փարիզ ՄԱՄԲՐԻ ՄԱՏԵՎԱԿԱՆ

ՔԱՂՋՈՒԿԻԿ ԵՎԵՂԵՑՔԻՆ

14

ՖՈՐԱՆԻԱԿԱՐ, ՀԱՍՏԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆԴԵՎ

III

Քրիստոնէութիւնը՝ իրեւն ։ Ճշմարիտ ազատաւութիւնն, հաւասարութիւնն, եղայրութիւնն մի՛ նոր վարդապետութիւնն, երբ սկսուեց քարոզուել, անաբեկեց ժամանակի պետերին ու մեծերին։ Խաղան, բանակալ, քմանած ու ձեռւապաշտ գահականերն ու իշխանները, հարուստներն ու քրոները միացրին իրենց ուժերը խանճարութի մջջ խեղիւլու այդ ոչ մի իշխանուրին, ոչ մի հարսուրին, ոչ մի ասիտամանաւորին չճանաչող խիզախ կրօնը։ Հայածանք, պատիժ, բանու, արին, խաչ եղան այդ նոր վարդապետութիւնն քարոզիների ու հնեսեւողների վիճակն ու բաժնեց Եւ այս Կափուրտեեց այնքան, մինչ որ մի Կողմից հաղածողների սուբիններն ու սրերը խոնարհուեցին հայածողների համբերասարութեան եւ անհնազո՞նութիւնների առաջ Եւ միւս կողմից հետ, բայց անյօդողդ նազովրեցու հնեսեւողները դիմաթերութիւն տուին իրենց վարդապետութեանը։

Այսափոռվ՝ գահականներն ու իշխանները,
հարուսաններն ու քթմերը իբրևնք մկրտուեցին,
սողութեցին նոր քարոզչների գաղափարներով

եւ իրենք ընդունեցին զաւանեղին այս կրօնը , որ մի քիչ առաջ այնքան անզթօրէն արհամար էին ներկում :

Գալիքեացի Մեծ Վարդապետի ազատօրէն արձակած կոչից անցան 19 ձի՛ք ձի՛ք զարեր : Քրիստոնէութիւնը աճեց , տարածուեց եւ տիրոց զիւզացու իրձիթից սկսած մինչեւ արքայիկան գանձերը եւ հանդիպացու պիտակական կրօն , կազմելով առանձին առանձին եկեղեցիներ :

Վրիստոնէական եկեղեցիներից ամենէն հրական , կուռ կազմակերպութ եւ քաղաքական-այլարականի իշխանութիւնը իսպառ անկափը էր բաթողիկ-հռոմէական-պատականը Արքեւութուում :

Բ.

Ֆրանսիան զաւանութեամբ պատկանում էր քաթոլիկ կամ պատկան եկեղեցուն , երբ միապետական էր իր կառավարութիւնը եւ մասն նոյնը , երբ հասարակապետական գարձաւ : Եւ այժմնան ֆրանսիական հասարակապետութիւնը որի նշանաբանն է պատուիրիւն , հաւասարութիւն , եղբայրութիւն , հաւածանք է յարուցել իր քրիստոնէական եկեղեցու դէմ , որ նոյն պատութեան , հաւասարութեան ու եղբայրութեան վարդապետութիւնն ունի իրեն . հիմք եւ նպատակ իր գոյութեան :

Ի՞նչ է նշանակում այս :

Այս նշանակում է — կամ քաթոլիկ եկեղեցին է իր ընթացքով ու գործերով գաւաճանում իր զաւանած , իրեն հիմնական նպատակ դրած վարդապետութեանը , կամ մթանսիսկան հասարակապետութիւնը :

Եղձի ու մտքի ազատութիւնը , հարատի ու աղքատի հաւասարութիւնը եւ մարդկանց ընդհանուր եղայրութիւնը եղել են են Քրիստոսի քարոզութեան ու վարդապետութեան հիմքը , հոգին ու նպատակը : Սոյն գաղափարներն են այսօր , որ սօցիալ-տէմօկրաս անուանող կուսակցութեան առաքեալները բարձրագույն քարոզում են , պահանջում են եւ ձգուում են թագաւորեցնել կեանքի մէջ :

Համանման գաղափարներն ի՞նչ անուն եւ կրն , ու մէկ կողմից եւ քարոզուին ու գործադրուին , չեն կարող մինչի միհանց թշնամի , միհանց հաւածուածք , միհանց թագաւորութիւնը , իսկական սօցիալ-տէմօկրաս անուանութեան առաջարկուութեան :

Կաչիատին կեանքի մէջ իրականացնել այդ գաղափարների քարոզիչներն ու զինուորները , Անա եւ հէնց այդ պատութեան , հաւասարութեան ու եղբայրութեան տիրապետութիւնն է , որ պիտի բերի հաստատի աշխարհիս մէջ հայրական-աստուածային թագաւորութիւնն ըստ Անեսարանի , կամ կացութեան արդար պայմաններ ըստ սօցիալ-տէմօկրասների վարդապետութեան :

Գ.

Եւ քրիստոնէութիւնն սկզբներում , իր նոր տարածուելու ժամանակներում , ընթանում էր ըստ ամենայնի համաձայն իր Մեծ Հիմնադրք գաղափարներին ու գործերին : Նրա վերևատանցի քարոզիչները-ներեւունողները իրենց պարզ կեանքով , «ամենայն ինչ հասարակաց այդ պայմանն ներով , իրենց ընկերական-եղբայրական հաւասարութեան մարդ իրենց մաքուր եւ նիրակիր յարակերտութիւններով գնում էին ընդ առաջ՝ կոպիտ հսկանութիւնը , անհոգի ձեւապաշտութիւնը , մասնայի թագաւորութիւնը , դասակարգայինն իստրութիւնը ջնջելու խորտակելու : Մանուկ քրիստոնեաններ բայց ուժը քրիստուածնգ գաղափարներն ամուր ըմբռնելու , հոգւով գաւանելու եւ իրենց եկեղեցին կենցազավարութիւնն այդ գաղափարների պահանջներին համեմատ կարգաւորելու մէջն էին նրանք ըլորոց միասին ոչ միայն համոզուած քարոզիչներ էին , այլ եւ հաւասարիմ գործադիրներ կեանքի մէջ իրենց գաւաճաների : Նրանք սիրոյ , եղբայրութեան ու բարյականութեան խացանմ էին հանդիսանում իրենց ընթացքով ու կենցաղով :

Ան նորաբորդը քրիստոնէանների այս յատկութեան եւ ուժի առաջ էր , որ պիտի չնշուէր կինսունակութիւնից զուրկ հեթանու ձեւապաշտութիւնը , պիտի անդի տար հաւածող ու մնչող բանակալութիւնը , իթէ ներքին դաւաճանութիւն տեղի չունենար , իթէ անարատ ու անապական վարդապետութեան մէջ տիրտոր ու ջուր չխառնէն անհարազատ ձեռքիր :

Դ.

Սկսում է քրիստոնէութեան թագաւորութիւնն աշխարհիս վրայ :
A.R.A.R. @

Քրիստոնէութեան բարձրագոյն խորհրդանշաններն խաչը կանգնուում է թագաւորների գլուխին, բազմում է իշխանների եւ հարուսաների կրծքներն, ճառակացթում է տաճարների ու վաների կատարներին, խաղաղութիւն է պարգևեւում զամբարաններին ու շիրմներին, խաչի նշանով երեսները բազմից կնքուելլ ամենօրիայ պահնանջ ու զերեսուանզն երկիւղածութեան նշան հանգիսանում քրիստոնեայ անուանուածների համար անխմբք :

Բայց խաչը պահանջք :

Այդ խաչից միշտ անքաժան էր, այդ խաչն իր ձեռքին ամուռ բռնած ուներ խաչի պաշտօնեան՝ հոգեւորականը : Սա էր խաչի դրաշակը բռնողը : Սա էր խաչի հրամանատարը : Սա էր խաչի գեմ կուողների հետ հաշտեցնողը : Սա էր խաչի յալթութեան պայմաններ կուողը : Սա էր խաչի ժողովրդականացնողը : Սա էր խաչի շահագրործողը : Սա էր եւ է այսօր խաչը Մեծ Խաչեցեալի վրայ խաչողը :

Այս՝ խաչը թագաւորեց աշխարհիս մէջ, բայց զիերեց չտուեց աշխարհին ակնկալուած թագաւորութիւնը :

Խաչո՞ւ :

Որովհետեւ այն Գողգոթայի խաչը չէր, որի վրայ Քրիստոս մոլիխսական քահանայապետների ձեռքով խաչուեց. այլ այս այն խաչն էր, որի վրայ քրիստոնեայ քահանայապետները Քրիստոսին իրեն խաչեցին :

Գողգոթայի խաչը չէր գահականներին ու իշխաններին, մեծատուններին ու թքմնին իր սիրով զերացնողը, իր գաղափարներով ողոզոք, այլ խաչը ամունով իրենց անարդ շահերը որոնով հոգեւորականների խաչն էր, որ աստուածային հոգին սքօզած ու թաղած այլեւապը վարդապեսութիւնների ու մեկնութիւնների տակ, գնաց հաշտութեան համրայ տուեց ե՛ւ բռնակալին, ե՛ւ իշխանին, ե՛ւ մամոնային՝ առանց նրանց հոգին մկրտելու, եւ այս խաչը շատ գո՞ն մնաց նրանց ցոյց տուած պատուաւը տեղերի վրայ բազմելով, եւ այն օրից հանդիսացաւ նրանց հովանաւորը, նրանց հաւատարիմ դաշնակիցն ու գործակիցը :

Այս՝ քրիստոնէութիւնը արարծուեց, բայց քրիստոսութեանը իսպան մնաս բարեւ տալու դնով, կամ որ նոյնն է ասկե, քրիստոնէու-

թիւնը տարածուեց իբրեւ մեռեալ ծէս, իբրեւ արտօքին արարողութիւն, իբրեւ չոր ու ցամաք ուսամունք : Սա ոչ միայն ոչինչ կազ ու հաշիւ չպահեց քրիստոնեայ մարդկանց գործերի, առօրիայ ընկերային փոխադարձ վարմունքների հետ, այլ նոյն իսկ ներհակ ներշնչումներ, ներհակ նպատակներ թիւլագրեց, քան թէ պահանջում է այր իրենց՝ հողեւոր հայրերի՝ մոռքին թաշկնակներով բռնած, մոմնրի լոյսով եւ խնկերի անուշաբուրութեամբ կարդացւող Աւետարան :

Ե.

Պօղո՞ս, այս Քրիստոսին անձամբ չաշակերտա՞ծ Սողոս, Քրիստոսի հոգու եւ չնչի անարատութիւնն անձամբ չվայիլս'ծ, նրա քարոզներին համեմատ գարած կեանքը անձամբ չահա՞մ'ծ, վերնատան մէջ չեղա՞մ'ծ առաքեալն էր, որ այսարհականացրեց քրիստոնէութիւնը, տաւով պան՝ քրիստոնէութեանը՝ «Հրէայի հետ Հրէայ, հեթանոսի հետ հեթանոս ու ամենայնի հետ ամենայն» լինելու իր շունչն ու հոգին :

Առաջին հարուածից յետոյ գիւրին էին յետագայ հայուածները :

Հենց քրիստոնէութիւնը, Պօղոսի չնչով ու հոգով մկրտուած քրիստոնէութիւնը, սկսուեց տարածուել ու քաղաքացիութիւն ստանալ թէ չէ, նոր կրօնիք քարոզիչները վարդապետները մտածեցն ու հոգացն այլեւայլ արտաքին ծէսէր ու արարողութիւններ թիւնել : Հմբնուեցին ասձարներ ու վանքեր, իշխանական կամ առաքելական աթուններ, հոգեւոր աստիճանակարգութիւններ, հրամայողի ու կոյր հնազանդողի պամաններ : Սահմանուեցին եկեղեցական ու վանական հասոյթներ՝ խաչահամրույներ ու աշահամրոյներ, հոգեւորամբներ ու կոլոպուտներ, գանձանակներ ու ժամողներ, բաժկիններ ու պաղիններ, ձեթեր ու ինսկեր, էրնեներ ու սուրբ սեղաններ : Յօրինուեցին ժամանացութիւնների, ծէսերի ու այլեւայլ կարգերի ժամեր ու կամոններ, ազօթքներ ու երգեր, պատկերներ ու մասունքներ, ուխտեր ու տօներ, ըսպաններ ու զգեստներ, անօթներ եւն : Հաստատեցին նոր աւետարանի քարոզիչները ու խաչը պաշտօնեաններն իրենց համար որոշ աշ-

խատանք, որոշ զիրք, որոշ հակուաս, որոշ գասակարգութիւն, իրենց որոշ լինուով, աշխարհականութեամբ ու ձգտութեարով ու ամէն բանի մէջ մաքուրը, սորբը, իւզարին՝ իրենց բամբին գարձնելով, ամեն տեղ « նախաթռու և նախանդիրու » հանդիսանալով :

Եւ այս ամենով քրիստոնէութեան՝ անուան տակ կին հեթանոսութիւնը պաշտօղին, մեռած ծէ սեր սրբագրելու նորէն ծէսիրն ու արարուցութիւնները թագաւորեցրին. այսինքն՝ քրիստոնէութեան պահանջած կենդանի հաւատը կենդանի գործի մէջ, իրական գործերով արտացյառուած մաքուր հոգին՝ նորէն կաշկանդեցին կաղապարեցին չոր ու ցամաք ձեւ ապաշտութիւնների մէջ :

Ճշմարիտ ազատութեան, եղբայրութեան, հաւատարութեան պաշտօնեանները՝ հոգեւորականները սապարէ թէն թէ չէ, սկսուեցին վէճները ու կորհնելը : Ժողուներ ժողուների յանուից, վարդապետութիւններ վարդապետութիւնների յետուից, կանոն կանոնի, միմեաց դէմ նզովք նզովք յետուից կազմեցին, գրեցին, հրատարակեցին, ամէն մէկն սթուն նախամնածար, իր և կեղեցին առափեական, իր ընթացքն անմղանը, իր էլիսութիւնը գերագահ հանդիսացնելու եւ ճանաչիլ տալու համար : Եւ այս աշխարհիկ փառասիրական ձգտառուներին հասնելու նպատակով ամեն միջոց սորբ համարեցին, Քրիստոնի ջիջի ու յասակ խօսքեր հաւագոր ու մի անասակ մեկնութիւններով չփոթեցին պատրիցին :

Վաղուայ համար չմտածելու չնոտալու հրաման ու պարագ ունեցող քրիստոնեայ նզուներական՝ սկսեց շահագործել հաւատացեալների միամատութիւնը :

Քրիստոն իրնենց առաջ եկաներին, Աստուծոյ անունով կամ Աստուծոյ Կորմից խօսողներին գողեր ու աւազակներ մնուանեց՝ սրանց տուած աններողամին ու անընկերասէր պատուեցների ու կանոնների պատճառով: Քրիստոս իրենով միջնորդութիւնն ու բարեխօսութիւնն առ Աստուծոյ կնքեց ու վերջացրեց եւ մարդու ու Աստուծոյ մէջ պարզ՝ որպէս եւ հօր սերտ մօտիկութիւն հաստատեց: Բայց Քրիստոսին հետեւող հոգեւորականութիւնը նորից այլեւայլ սրբերի միջնորդներ եւ բարեխօսներ հանգիսա-

ցրեց միամիտ ժողովրդի առաջ, ազքատի ու այսու վերջին ունիցածը պատարագների, մուտաղների, ի՞ո՞կի ու մո՞ի տալ պատուիրեց, իկեղեցու ու վանքի տալ սորվեցրեց: Կրիստոսի « ո՛չ միայն հացիւ կեցցէ մարդ » — « ո՛չ, միայն հացիւ կեցցէ մարդ » կարգաց ու գտաւնեց :

Ազքատներին, ինեղներին ու վաստակեալներին իսպան մոռացութեան տուած՝ հոգեւորականը թագաւորների ու իշխանների հետ այլեւայլ շքանշաններով ու շղթաներով ու ժապաւեններով կապուեց, բարձրասարֆաճաններին բարեկամացաւ, հարուստ մեծատունների քսակը շոյեց :

Լոյսի, ճշմարտութեան, ազատութեան պաշտօնեայ քրիստոնեայ հոգեւորականը հանդիսացաւ կենաքի մէջ ամենանեղիքատը, հալածողը, բռնակալը ազտա մոտածողների, ազտա զինշապատներին նկատամամբ: Նա՛ իր Կոչման վեհութիւնը նը ցեղասակով, գնաց անարդ գաշխակցը եւ կը հաւատարիմ դործակիցը գարձաւ միաւեճան բանակալութեան :

Գթութեան ու մարդասիրութեան պաշտօնեան՝ հոգեւորականը նողովների, բանադրների, հաւատարինական ատեանների յօրինիչը և սիրահ օրը հանդիքացաւ:

Միբոց եւ իսպադութեան պաշտօնեան պատերազմի գաշտում արիւն վաթող վէճների յաջողութեան համար ազգորդներ գարձաւ:

Աւշագրութեան արժանի է ու այն, որ միեւոյն Աւեատանի պաշտօնեան այսօր բարեկամ է ու գաշխակց թէ՛ բռնակալ միաւեճանութեան, թէ՛ ասենանազբական իշխանութեան, թէ՛ հաւատակապետական կոռավարութեան (Ամերիկա, Շվեյցարիա ևւն.) Եւ թէ նոյն իսկ մահմատական բռնապետութեան հետ :

Զ.

Եւ այս ամենն այսպէս լինելուց յետոյ կարելի՞ է յարգանք տածել դէսի քրիստոնեայ հոգեւորականութիւնը Կարելի՞ է յուսալ եւ սպասել, որ Աւեատականի այս ձեւի քարոզութիւնը, այժմեան՝ քրիստոնեայ կեկեղեցին, կամ թագաւորել աշխարհիկ մէջ Հօր Աստուծոյ կամքը, որ է մարգարն ճշմարիս հաւատարութիւնը, պատութիւնը եւ եղբայրութիւնը :

ՈՇ :

Անհարին է, քանի որ բրիտանիայ հոգեառարկանութիւնը ծիսակամարդութիւնների ու ձեւապաշտութիւնների, այլև այլ սովորութիւնների ու մակրութիւնների մէջ խոր թաղել է կենցանի կրօնիք ու գործ պահանջող ու անձնաւորող գրիսասովն. շրիմսասին, որ ամեանի գիրութեամբ քակից իր ձևուեմն ու ոողոր կապող կաշկանդող մակրութիւնն պատահանքերու ու որ այս մն վաստակութեամբ պատահանց հիքական քահանայալունների կողով կիրառեց ևս հարութեամբն զինու որների պահանջանքին առաջ զրուած գրեթե զմունը :

Ցուցի զաւաճանեց քրիստոնէութեան հիմանցի անձը ևս իր խոնքի այս գրից անձնասպանութամբ պահառակ :

Պօղոս զաւաճանեց քրիստոնէութեան շիրճութեամբ ևս որորի շարքն անցաւ երախեցէտ սուրբ հայրիքի կողմք :

Անձի զաւաճանը նշովեցաւ. հոգու զաւաճանը սրբացաւ :

Եւ բրիտանիայ հոգեառականութիւնն ամենանի ճարպիկութեամբ իմացաւ ու կարողացաւ Պօղոսի ձևած մերժ հասցնել ու աճեցնելն. ան՝ Պօղոսի՝ ամենային հնաւ ամենայնը » լինելու, քրիստոնէութիւնն էր, որ սարսած աշխարհի մէջ ևս այլպիսով նրանուի վրայ իսահած-զամած իր խաչն էր, որ անկեց կանգնեցից ամեն անզ :

Այս ամձնը, ինչ որ ընդհանուր գծերով ասացինք քրիստոնէայ հոգեառականութեան վրայ առնասաբակ, ուժոք է անհամամատաւել խորոշ ու սուր զի՞ւրոյի միուունել մահանանդ Հռոմէան Կապականութեան հակեցիցն. որպէս առ էր Հնչոց իր ուղղութիւնը Պօղոսի վրայ չափոր ձեւոր, առ էր օր օրի վրայ տառել եւ տառելի թէ՝ առաջանառ հակաւառապահանական իրաթացքի մէջ ևս թէ՛ ուրիշների համար էլ օրինակ ևս առաջնորդ հանդիսացողը :

(Կը շարունակուի)

ԱՄԱԴՐԻՆԻ

ԹՐԱՎԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՅԵ ԹԱՏՐՈՒԸ

Սագում — Պատմաբիւն — Նախակարավիսներ

ԱՀՄԵՏ ՄԻՔԱՅՈՒԹ. — Մինչդեռ գրաբնական օրենքը մը կ'արդիէր Վարսեի ներկայացնելուր, նոր թառնացիքը մը կը ծագէր հուրիզմինին վրայ, — Ահմէտ Միքայամի, առմանեան գրականութեան ամենէն արտասովոր մասնակիքը :

Բաց ի բանաստեղծութենէ, — Ահմէտ Միքայիթ բացառութիւնը, կը կազմէ այն կանոնին որ կը պահանջէ որ ամեն օսմանցի դրազէտ ուսա-

նուոր ալ զրէ, — մշակած է բոլոր մեռեցք, թամարդութիւնը, վեպ, պատմութիւն, փիլիսոփայութիւն, վիճակառութիւն, փառակիւթեանը, բորսութիւն, անուանաւորութիւն, անոն իսկ երածչութիւն : Պործ զօր արտազած է այլ հոկան, մօտ երկու հարթեր ութածալ (in-S) հասորի մէջ է պարագակուած, ասանց հաշուելու այն յօդուածները զօր կուտայ լրազին զուն քասառան ասարիէ ի վեր կանոնաւորապէս ամէն օր մէ վիրային բար չեմ չը բուսած : Ահմէտ Միքայամի, ծանալու 1841ին հունիս, մինչև զարդ կորաւարդ ու գունացի մասցած, մշշու ցոյց կուտայ զարմանայի զործունէութիւն և պաշտպահէն շուտով անուիթ ուղիղութիւն մնաւ ձև չափնի :

Հակայ ըսի, ու միշտ է. հոկան է, հորոկապորէն բարացապէս ու թիզիքացին իր գեղեցիկ գործոքը, իր բարձր հասակի, իր լայն թիկնակարիթեան կը թիւցնեն զիմանար աղամարալը Ակմայութեան աստիճանիթներուն ևս բորիչները վրաստանի լենաներուն որանցմէ սերած է իր ընտանիքը : Իր գիմանցերը, — եղբ մանաւանդ ուղերուուն նն նասազցութեան մէջ, — մէկէ սեւելիք հնամանութիւններ անին Վարապէքի մեղինակին՝ ման միւլիւն բարմկամին հնաւ : Նոյն աշքիրը սուր ու խուզարկու, նոյն շրթունքները նեղանկան մափառը մը փոթուուն, նոյն մօրուքը յորդառասու ու թիէ շատ անհնամի ՕՇ, ինչ ճափ, ինչ գեղիցիկ բնութիւն, համակ' ապարագ հրաւուանքով աղուորուն ևս իր ումենաւն լուրուն հասկանակ կը գաւանայ որ հերած ըլլայ նոփէնաւուըը ևս յախարարած թէ « իմաստամութեան զայտան է մարդու վայնութիւնը վրաբարձիկ ևս ոչ թէ զայն ուսասազմէն, կանոնը սիրել առա անոր ևս ոչ թէ զայն անոր ցոյց առա անսակ մը յունաւս երեւոյթներու առակ, որոնք որպան ալ չմարշին ըլլան, ասով չն գործիր տայաձերգ ու վասանցիք ըլլաչ » :

Անկարիթի ի մինք համար իսուի սայսուն ինչ-

պէս որ կ'սուշիք առ մօւսանուն գրաքէտին վրայ, որ իրաւունք կը կանուս ի այժմ իրը սանիննեան զավանութեանն մնա էմիրը, իր զործուն թւուուր միաբն իւրաքանչւութիւն բոլոր մինազաւական քանի մը ատովով, այս հանգէսին բոլոր

էլլար պիտի լեզնէր :

Իր թամարդական երկասիրութիւնները, որոնք սամանաւն մեօկերթուարին ամենէն այլազան մաս կը կազմնէն, կը պարունակին առաններ, բարիքու գասակիրութիւններ, նկարագրի փառիք, գասակիրութիւն, նոյն իսկ օֆերթիւններ :

Էյշին' (Անգլ.՝), առամ՝ զօր արարուածով, իրաւունք իսին առաջ կը առաջ իսին է, զրուած 1871 ին : Յանցուածուն խզուելու սովորութիւններն ազիք մը որուն մէջ բացմակին թիւնն բնուուուուն է, ու մէկնազիւ, կը բուզէք իսպամկան կրօնիք ադր թույառու մասն էմի, թէզով խայը մը մէջ ուր մասկանիան հանգուց երկանութեան չարը կ'ըլլուր է : Մարդ անձնազիւ ըլլալու է թուրքիու բացառութեան ևս ուժեղուն արմատաց առջորութեանց, — եղբ մանաւանդ կը օնական